

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 5/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykisk belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner. Om skadelidte har krav på 65 G

Beslutningsdato: 5. oktober 2015

I behandlingen har deltatt: Claus Brynildsen
Mille Haslund Mellbye
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr.1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

Skadelidte, født [REDACTED], er adoptert. Foreldrene var i 40-årene da de adopterte han. Skadelidte forteller at han fikk alt han hadde behov for under oppveksten, inkludert trygghet i hjemmet. Han kjenner ikke til sin biologiske slekt. Han beskriver en vanlig skolegang, uten spesielle problemer. Skadelidte gjennomførte gymnaset og tok artium på reallinjen. Han gjennomførte førstegangstjenesten i [REDACTED]. Senere begynte han på [REDACTED] Ingeniørskole, men ble i tvil om det var riktig utdanning og søkte derfor om permisjon etter første året. Utdannelsen ble aldri fullført. I denne tiden jobbet han i restaurantbransjen i [REDACTED]. Han søkte seg til [REDACTED] i [REDACTED] da han var 27 år gammel.

Skadelidte tjenestegjorde i [REDACTED] i kontingent [REDACTED] i [REDACTED]. Han opplyser selv å ha vært frisk før tjenesten, både fysisk og psykisk. Han skal ha hatt et normalt forhold til alkohol før tjenesten. Under tjenesten var alkoholforbruket meget høyt.

Etter hjemkomst fra [REDACTED] hadde han drømmer om tjenesten om nettene, og han fortsatte bruken av alkohol for å «roe nervene». Skadelidte hadde planer om å fortsette studier på BI etter tjenesten, men planene ble ikke gjennomført. Han har ikke vært i langvarig arbeid etter tjenesten, men sier selv han bare har hatt diverse småjobber. I store deler av perioden har han levd på oppsparte midler (arv) eller sosialtrygd. Skadelidtes tilværelse har vært preget av en komplisert økonomisk situasjon med en rekke inkassosaker.

Skadelidte har vært i et forhold de siste 13 årene. Skadelidte bor nå i [REDACTED]. Han har ingen omgangskrets eller spesifikke hobbyer eller interesser. Han har fått kontroll over sitt tidligere uttalte overforbruk av alkohol.

Det er innhentet en spesialisterklæring fra psykiater Bjørn E. Brekke. Dr. Brekke konkluderer med at skadelidte har utviklet symptomer på posttraumatisk stresslidelse, der de diagnostiske kriteriene for denne lidelsen har vært oppfylt når man vurderer symptomutforming etter hjemkomsten. Han konkluderer med at det er mer enn 50 % sannsynlighet for at skadelidtes psykiske plager og reduserte helsemessige og ervervsmessige fungering etter tjenesten har sammenheng med tjenesten i [REDACTED]. Medisinsk invaliditet som følge av tjenesten i [REDACTED] settes til 40 %.

Dr. Brekke har avgitt en tilleggsuttalelse datert 5. april 2014 etter anmodning fra SPK. I tilleggsuttalelsen opprettholder dr. Brekke konklusjonene fra sin tidligere erklæring.

Skadelidte er ved SPKs vedtak av 27. november 2014 tilkjent full kompensasjon etter kompensasjonsordningen Del I (35 G), men fikk avslag på krav om kompensasjon etter forskriften Del II (65 G). Advokat Holvik har i brev av 6. januar 2015 påklaget vedtaket på vegne av skadelidte. Skadelidte hevder at Statens pensjonskasses bevisvurdering og rettsanvendelse er uriktig. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidte møtte ikke, men hans advokat var til stede ved nemndsbehandlingen. SPK deltok også i nemndsmøte.

3. Nemndas vurdering

Etter kompensasjonsforskriften § 3 har personer som har pådratt seg varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon og som har medført en varig ervervsmessig uførhet, krav på kompensasjon. Det må være årsakssammenheng mellom den psykiske belastningsskaden og tjenestegjøringen og årsakssammenheng mellom belastningsskaden og uførheten.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførheten. Kravet til årsakssammenheng er ikke oppfylt dersom det foreligger andre selvstendige årsaker til uførhet. Det er ikke tilstrekkelig at en psykisk belastningsskade i seg selv ville ført til uførhet hvis uførheten også ville foreligget dersom belastningsskaden tenkes bort.

Det var en forutsetning ved innføringen av den særskilte kompensasjonsordningen i 2010 at det skulle være krav om sannsynlighetsovervekt ved årsaksvurderingen. I forbindelse med vurderingen av krav under ordningens del I, uttalte Forsvarsdepartementet i et tolkningsnotat av 22. november 2010 at fordi de fleste av kravene under ordningen knyttet seg til tjeneste som lå langt tilbake i tid, skulle man foreta en lempeligere vurdering av bevis i disse sakene.

Ved utvidelsen av ordningen i 2012 ble det fastsatt at man kunne få kompensasjon med inntil 65 G ved 100 % varig ervervsmessig uførhet. Det fremgår klart av forarbeidene til forskriftsendringen at det i del II (65G) skal stilles alminnelige erstatningsrettslige krav til sannsynlighetsovervekt for årsakssammenheng mellom tjenesten og skaden, se Prop. 1 S (2011-2012) s. 64.

I et tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 7. november 2014 er de ulike krav til bevis for årsakssammenheng i del I og II i forskriften presisert. Ved krav om kompensasjon etter 65 G skal det derfor stilles strengere krav til bevis for årsakssammenheng enn ved 35 G-ordningen. Søknad om kompensasjon etter forskriften § 4a forutsetter en fullstendig ny vurdering basert på de skjerpete beviskrav.

Skadelidte ble ved SPKs vedtak av 27. november 2014 tilkjent full kompensasjon etter forskriften del I (35 G). Spørsmålet i klagesaken er om skadelidte oppfyller vilkårene som oppstilles etter forskriften § 4a og dermed har krav på ytterligere erstatning etter forskriften del II (65 G).

Nemnda har tidligere lagt til grunn at prinsippet om fri bevisbedømmelse gjelder for krav etter forskriften. Det oppstilles ingen begrensninger i hvilke beviser som kan fremlegges. For øvrig har nemnda vist til rettspraksis knyttet til bevisvurdering, blant annet Rt. 1998 s. 1565 (Lie-dommen) og Rt. 2010 s. 1547 (Ask-dommen). Fra Lie-dommen siteres på s. 1572;

«Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismaterialet vil gjerne være sammensatt, og opplysninger kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik

bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på ...».

Dette er stadfestet i Ask-dommen, hvor det blant annet heter i premiss (44);

«Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».

Dommene kan etter nemndas syn ikke tolkes dithen at det er et absolutt krav om tidsnære bevis, men dersom det foreligger motstrid mellom nedtegnelser i umiddelbar tilknytning til en hendelse og senere tilkomne bevis, skal tidsnære bevis tillegges størst vekt. Fravær av skriftlige nedtegnelser i umiddelbar tilknytning til tjenesten er følgelig ikke til hinder for at tjenesten kan anses som årsak til belastningsskaden.

I Forsvarsdepartementets presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014 er dette også lagt til grunn, men skillet mellom de to ordningene synliggjøres nærmere. I notatet står det:

«nedtegnelser foretatt i tid nært opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges vil være av stor betydning for bevisvurderingen. Kvaliteten på bevis (vitneutsagn, partsutsagn mv.) kan bli svekket ettersom tiden går. Det vil ofte være mindre grunn til å legge vekt på nye opplysninger som er gitt etter at erstatningssaken er oppstått, spesielt hvis opplysningene er gitt av parten selv eller av vitner med binding til parten. Slike nye opplysninger kan være gitt til SPK, spesialisten som skal avgi erklæring i saken eller til nemnda. I denne sammenheng er det grunn til å minne om forskjellen mellom 35 G-ordningen og 65 G-ordningen. Etter førstnevnte ordning kan det legges til grunn en lempeligere vurdering av krav til bevis i den enkelte sak. Som nevnt kan kravet til årsakssammenheng være oppfylt etter 35 G-ordningen selv om det er fravær av bevis som i tid ligger tett opptil de hendelsene som har påført en psykisk skade, men det kun rent unntaksvis vil være tilfellet etter 65 G-ordningen».

Det er et absolutt krav om at det skal innhentes en særskilt spesialisterklæring i disse sakene, utarbeidet etter mandat fastsatt av Forsvarsdepartementet. I denne saken er det innhentet en spesialisterklæring fra psykiater dr. Bjørn Brekke. Erklæringen er datert 14. september 2013. Dr. Brekke har i sin erklæring kommet frem til at skadelidte har pådratt seg en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten.

SPK fant grunnlag for å be dr. Brekke om å komme med noen ytterligere presiseringer i en tilleggsuttalelse. Uttalelsen er avgitt 5. april 2014. Dr. Brekke opprettholder sine konklusjoner knyttet til årsaksvurderingene, men skriver avslutningsvis følgende;

«Opplysningene i erklæringen er således en kombinasjon av beskrivelse fra de sakspapirer som er tilsendt fra Statens pensjonskasse og de opplysninger pasienten selv gir uttrykk for ved diagnostisk intervju og samtale. Undertegnede konklusjon og vurdering er derfor basert på summen av de opplysningene som fremkommer, men når det gjelder beskrivelser av alvorlige traumatiske livshendelser og personers reaksjoner på disse, så blir hovedvekten lagt på pasientens opplevelse av

situasjonen og pasientens opplevelse av symptomer og endringer i tankeliv, følelsesliv og dels kropp etter å ha gjennomlevd slike belastninger.»

Nemnda er av den oppfatning at erklæringen fra dr. Brekke har betydelige svakheter når det gjelder vurderingen av årsaksspørsmålet. I hans tilleggserklæring uttaler han at det ikke foreligger noen tidsnære bevis knyttet til beskrivelsen av skadelidtes opplevelser fra tjenesten. Dr. Brekke har derfor lagt avgjørende vekt på at det etter hans vurdering har vært en negativ endring i skadelidtes psykososiale og intellektuelle funksjon etter tjenesten. Etter nemndas syn er det ikke bevismessig dekning for en slik vurdering. Nemnda viser til at skadelidte reiste ut i tjeneste i en alder av 27 år. Han hadde forut for dette påbegynt en utdanning, men ikke fullført denne. Det foreligger sparsomme opplysninger om denne perioden i skadelidtes liv. Etter nemndas vurdering er det ikke tilstrekkelige bevis for en negativ endring, som dr. Brekke har lagt avgjørende vekt på i sin erklæring. Det vises i den sammenheng til skadelidtes medisinske journal fra Rogaland A-senter av 8. mars 2012. Her fremgår det at skadelidte *«beskriver seg som skoleflink, men var tiltakende urolig. Senere FN-soldat i [redacted]»*. Nemnda legger til grunn at skadelidtes uro begynte allerede forut for tjenesten, og at det derfor ikke har skjedd noen markant endring i skadelidtes adferd etter tjenesten.

Av dokumentasjonen i saken fremgår det at skadelidte både i 1988 og 2008 har forsøkt å ta sitt eget liv. Det er lite informasjon om årsaken til selvmordsforsøket i 1988. Nemnda bemerker imidlertid at tjenesten ikke har vært trukket frem som mulig årsak før etter at ordningen med særskilt kompensasjonsordning ble innført. Etter selvmordsforsøket i 2008 foreligger det medisinske opplysninger fra Stavanger Universitetssykehus om at forsøket skyldtes økonomiske problemer og konflikt med samboer. Heller ikke her blir tjenesten i [redacted] vurdert som mulig årsak. I erklæringen fra dr. Brekke omtaler han disse selvmordsforsøkene, men legger utelukkende til grunn skadelidtes egen subjektive forklaring om at hans psykiske plager oversteg egen mestringsevne. Det knyttes ingen komparentopplysninger til denne vurderingen. Etter nemndas syn er dette i strid med de alminnelige prinsipper for bevisvurdering.

Skadelidte sliter utvilsomt med psykiske problemer, men det er etter nemndas vurdering ikke sannsynlighetsovervekt for at problemene er forårsaket av utenlandstjenesten. Skadelidte har som følge av dette ikke krav på kompensasjon etter forskriften del II.

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand med totalt kr. 21 875,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på totalt 12 timer og 15 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 11, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i forbindelse i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Statens pensjonskasse skal utbetale kr 21 875,- inkl. mva for juridisk bistand i anledning klagen.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 7. november 2015

Claus Brynildsen
medlem av Klagenemnda